

KÜÇÜKHANIM VE SERSERİ BARYSHNYA I KHULIGAN

Gökhan Erkiş

Adı Sovyet devrimiyle özdeşleşen, Artizan kuşağı için ilahların ilahı olan **Vladimir Mayakovski** (1893-1930) montaj ve ritm anlayışıyla devrim sanatının sözcüsü olmasının ötesinde, sinemada devrim yapan sinemacılar ve ürettikleri filmlerin analizi açısından da olmazsa olmaz bir kılavuzdur. Sinemasal montaj kuramını besleyen kaynaklarından biri olduğu da tartışılmaz. Onun sinema çalışmaları nedense pek bilinmez. Zaten çalışmalarının eksiksiz bir dökümü de yapılamamıştır. Bunun ardında iki önemli neden vardır: Kayıp olmaları nedeniyle senaryolarına ve biri dışında filmlerinin tam kopyasına ulaşamaması.

O ulaşılan kopya, Neptune firması tarafından 1918 yılında gerçekleştirilen *Küçükhanım ve Serseri* (Baryshnya i khuligan) filmine aittir. **Mayakovski** senaryosunu **Edmondo de Amicis**'in *La Maestrina delgi Operai* öyküsünden uyarlar ve **Aleksandra Rebikova** (1896-1957) ile birlikte, filmin yönetmenliğini de üstlenen **Evgeni Slavinsky**'nin (1877-1950) kamerasının karşısına geçer.

Büyük küçük, çoluk çocuk demeden herkese karışan, her işe burnunu sokan ve hep almaya eğilimli bir sokak serserisi. Öte yanda bir küçükhanım: Çiçeği burnunda bir öğretmen. Atandığı bölge okulu ve çevresiyle ilgili olarak ilk duydukları genç ve güzel kadın öğretmeni huzursuz eder. Hatta fotoğrafından da olsa yörenin deli dolu serserisiyle bile tanışır. Lojmanına çıkar ve genç kalbinde duyduğu huzursuzluk gelecekçi bir düşünüm sahnesinde açığa çıkar: Halk tarafından istenmeyen bir öğretmendir ve korkusuna yenik düşer.

Serseri ve öğretmenin ilk karşılaşması okul civarındaki koruda olur. Sınıfa ilk girdiğinde öğrencilerin saygısızlığı ve kayıtsızlığı ile karşılaşır. Sınıfta her yaşta insan vardır. Okuma yazma sorununun yediden yetmişe herkesin sorunu olduğunu anlarız. Sınıfa giren son kişi bizim serseri olur. Görgüsüzlüğü fren

tutmayınca kendi çapında küstahlık yapar. Küçükhanımın albenisinin etkisiyle o kadar heyecanlanır ki eli ayağı birbirine dolaşır. Öğretmeni koruda yeniden görme isteği öylesine kabarır ki gözü, olmayanı görür hale gelir. Bir tanesini ararken üç görür ama toplamları bir hiçtir. Kahveye gidip içince iyice dağılır ve dağıtır! Öğretmen her masaya çiçek atarak dolanır ama onun masasına gelmeden kaybolacağı tutar. Kıskançlıktan yan masada oturan gençlerden birini dışarı atar. Ödevler kontrol edilirken, yan masanın defterini kapıp öğretmene götürür. Şansa bakın ki sayfada ‘Sizi seviyorum küçükhanım!’ yazılıdır. Öğretmen bağırır ve defteri yırtar. Serseri üzülür. Öğretmen soluğu müdürün yanında alır. Serseri ise belki bir özür dileme isteği, belki de saplantılı tutkusundan, öğretmenin lojmanına gider ama penceresi dibinde sızar kalır.

Serserimizin bir çocukla gönderdiği ‘Hemen görüşmeliyiz, çok önemli.’ notunu karşılıksız bırakmaz öğretmen. Buluşurlar ama adamımız suskun kalmasa da aşktan söz etmeye dili varmaz. Sınıfta bir öğrencinin öğretmene dokunma çabası onu çileden çıkarır. Kahvede dışarı attığı da bu çocuktur ve kasap olan babası serseriye bıçak çeker. Müdür araya girer ve herkesi gönderir. Sahiplenilmekten ve kendisine duyulan koruyucu sevgiden çocukça bir keyif alan öğretmen serseri ile yeniden buluşur. Buluşur buluşmasına ama o da bilmektedir bu işin olurunun olmadığını.

Derslere yeniden başlanır ama Serseri ortalıklarda yoktur. Kasap ve Serseri düelloya tutuşur. Yaşlı adam elindeki bıçağa rağmen yenilecek gibi olunca, topladığı arkadaşlarından oluşan seyirci kalabalığı Serseri'nin üzerine çullanır. Kıyasıya döverler. Öğretmen ise kadınsı sezgileri sayesinde olsa gerek, oturduğu yerden bir kez daha huzursuzlanır. Serseri ise başucunda anası ve rahip, neredeyse ölmek üzeredir. Son arzusu küçükhanımı görmek olur. Son nefesini vermeden önce küçükhanım onu, o da rahibin kendisine uzattığı haçı öper.

Onca olumsuzlayan söyleminin ardından, sinemanın yaratıcı gücüne kafası basmaya başlayan, çarpık bakmanın bazen gerçeğin öteki yüzünü görmenin biricik yolu olduğunu kavrayan **Mayakovski**, eğitimin önündeki en önemli engelin geniş halk kitlelerinin okuma yazma bilmemesi olduğuna dikkat çeker. Çiçeği burnunda öğretmenin kendisine söylenenlerin ardından duyduğu halk ve ders korkusu ile Serseri'nin çiçek sahnesinde öğretmenin kendisine ilgi göstermeyeceğine dönük korkusunu açığa çıkaran düşlem sahneleri karakterlerin duygusal dünyasını görünür kılar. Serseri'nin öğretmenle buluşma öncesinde duyduğu heyecanla olmayanı üç görmesi dönemin ilgi çeken trüklerinden biri. En ilginç olan ise, **Mayakovski**'nin dudaklarıyla tanışan haç görüntüsü!

Devrim çocuğunun sinema yolculuğunun bu durağı geleneksel çizgiyi aşamaz. Ancak uzun mesafeleri hızla alır. Günün birinde *Kino i Kino* ile düşer dillere, kimileri için manifesto, kimileri için aşk şiiri niyetine... Kutsal esin perisi Lilya kıskanmış mıdır bilinmez!